

Державна служба статистики України

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Державної служби
статистики

25 грудня 2014 № 402

(зі змінами, затвердженими
наказом Державної служби
статистики

21 лютого 2023 № 90)

**МЕТОДИКА
ПРОВЕДЕННЯ РОЗРАХУНКІВ (ОЦІНОК)
ЧИСЕЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ**

Київ – 2014

Державна служба статистики України

Відповідальний за випуск – директор департаменту статистики населення та регіональної статистики Тимошенко Г. М.

Методика проведення розрахунків (оцінок) чисельності населення (далі – Методика) описує спосіб виконання річних і щомісячних розрахунків (оцінок) чисельності наявного і постійного населення по Україні та регіонах.

Методику підготували фахівці департаменту статистики населення та регіональної статистики Держстату:

Тімоніна М. Б. – заступник директора департаменту;
Задоецько Л. В. – начальник відділу демографічної статистики;
Невзоров Б. О. – головний спеціаліст-економіст відділу демографічної статистики.

Методика схвалена Комісією з питань удосконалення методології та звітної документації Держстату (протокол від 27 листопада 2014 року № 12).

Методика затверджена наказом Держстату від 25 грудня 2014 року № 402).

Державна служба статистики України

- адреса: вул. Шота Руставелі, 3, Київ, 01601
- телефони: (044) 234-05-53, 287-62-22
- факс: (044) 235-37-39
- електронна пошта: office@ukrstat.gov.ua
- веб-сайт: www.ukrstat.gov.ua

Зміст

	Стор.
Передмова.....	4
1. Загальні положення.....	5
2. Визначення термінів.....	6
3. Джерела інформації для проведення розрахунків (оцінок).....	8
4. Розрізи показників чисельності населення, щодо яких проводяться розрахунки (оцінки)	10
5. Основні підходи та строки при проведенні розрахунків (оцінок).....	11
6. Порядок урахування адміністративно-територіальних змін.....	12
7. Розрахунки (оцінки) загальної чисельності населення.....	12
8. Розрахунки (оцінки) складу постійного населення за статтю та віком.	13
9. Розрахунки (оцінки) очікуваної чисельності населення на 1 січня наступного року.....	13
Список використаних джерел.....	15

Передмова

Методика описує спосіб виконання річних і щомісячних розрахунків (оцінок) загальної чисельності населення, статево-вікового складу постійного населення та очікуваної чисельності населення на державному та регіональному рівні.

Методика призначена для використання працівниками органів державної статистики, а також може бути корисна для фахівців міністерств, інших органів виконавчої влади, наукових організацій та установ, що проводять дослідження з питань демографічної статистики, інших зацікавлених користувачів.

1. Загальні положення

Показники чисельності та складу населення за статтю та віком є базовими показниками демографічної статистики. Ці показники використовуються як основа розрахунку багатьох аналітичних показників у демографічній статистиці (загальні коефіцієнти народжуваності, смертності, природного приросту (скорочення) населення, міграційного приросту (скорочення) населення, щільності населення та ін.).

Методика описує основні підходи, методи та джерела інформації, що застосовуються при проведенні річних і щомісячних розрахунків (оцінок) чисельності населення.

Методика ґрунтується на нормах Закону України "Про офіційну статистику", міжнародних вимогах до статистичної інформації щодо оцінок чисельності населення, зокрема, Регламенту Європарламенту та Ради ЄС № 1260/2013 від 20 листопада 2013 року "Про європейську демографічну статистику", Регламенту Комісії ЄС № 519/2010 від 16 червня 2010 року "Про схвалення програми збору статистичних даних та метаданих для перепису населення та житла, затверджених Регламентом Європарламенту та Ради ЄС № 763/2008", Регламенту Європарламенту та Ради ЄС № 862/2007 від 11 липня 2007 року "Щодо статистики міграції населення та міжнародного захисту, а також скасування Постанови (Європейського Економічного Співтовариства) № 311/76 зі збору статистичної інформації щодо іноземних працівників", Принципах і рекомендаціях для системи статистичного обліку природного руху населення Статистичної комісії ООН, Рекомендаціях зі статистики міжнародної міграції Статистичної комісії ООН, Практичного керівництва для країн Східної Європи та Центральної Азії зі статистики міжнародної міграції Європейської Економічної Комісії ООН.

Основні положення щодо аналізу показників чисельності та складу населення викладені у Методологічних положеннях щодо статистичного аналізу чисельності та складу населення, затверджених наказом Держкомстату від 13.12.2006 № 602. Методи розрахунку аналітичних показників природного руху населення з використанням даних щодо чисельності та складу населення наведені у Методологічних положеннях зі статистичного аналізу природного руху населення, які затверджені наказом Держстату від 08.02.2013 № 39.

2. Визначення термінів

Терміни, які вживаються, не протирічають чинному законодавству та передбачені документами, що включені до списку використаних джерел у цій Методиці та наведені нижче:

адміністративно-територіальна одиниця – автономна республіка, область, район, місто, район у місті, селище міського типу, село, селище;

адміністративно-територіальний устрій – поділ території держави на систему адміністративних одиниць;

адміністративно-територіальні зміни (АТЗ) – зміни адміністративно-територіального устрою внаслідок утворення та ліквідації районів, міських, селищних, сільських рад, міст, селищ міського типу, сільських населених пунктів; зміни меж регіонів, районів, міських, селищних, сільських рад, міст, селищ міського типу, сільських населених пунктів; зміни категорії населених пунктів (віднесення міста до категорії міста обласного значення, віднесення селища міського типу до категорії міста, віднесення сільського населеного пункту до категорії селища міського типу або навпаки); перейменування або уточнення назв регіонів, районів, міських, селищних, сільських рад, міст, селищ міського типу, сільських населених пунктів;

акти цивільного стану – події та дії, які нерозривно пов'язані з фізичною особою і започатковують, змінюють, доповнюють або припиняють її можливість бути суб'єктом цивільних прав та обов'язків;

актовий запис цивільного стану – документ органу державної реєстрації актів цивільного стану, який містить персональні відомості про особу та підтверджує факт проведення державної реєстрації акту цивільного стану. Актівий запис цивільного стану є безперечним доказом фактів, реєстрація яких посвідчується, до спростування його в судовому порядку;

вік – період від народження людини до того чи іншого моменту життя. Вік визначають кількістю повних років, що прожиті людиною на цей момент, для дітей до 1 року – кількістю повних місяців, а для дітей до 1 місяця – кількістю повних днів, годин;

вікова група населення – сукупність людей певного віку;

демографічна подія – подія, що відбувається з окремою людиною, яка має значення для зміни покоління людей, зміни чисельності та структури населення, подружжя та сімей. Незважаючи на те що демографічні події відбуваються з окремими людьми, в демографії вони розглядаються як сукупність подій у всьому населенні або його групах, що відбулися протягом певного часу (народження (живонародження), мертвонародження, смерть, прибуття та вибуття);

демографічний процес – множина однорідних демографічних подій, що відбуваються з населенням у цілому;

державний реєстр актів цивільного стану громадян – державна електронна інформаційна система, яка містить відомості про акти цивільного стану, зміни, що вносяться до актових записів цивільного стану, їх поновлення

та анулювання та відомості про видачу свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану і про видачу витягів з нього;

загальний приріст (скорочення) міського та сільського населення – сума природного приросту (скорочення), міграційного приросту (скорочення) і чисельності населення, яке змінило категорію міського на сільське і навпаки внаслідок адміністративно-територіальних змін;

мертвонародження (мертвонароджений плід) – це смерть продукту зачаття до його повного зігнання або витягання з організму матері незалежно від тривалості вагітності; на смерть указує той факт, що після такого відділення плід не дихає чи не виявляє інших будь-яких ознак життя, таких як серцебиття, пульсація пуповини або явні рухи довільних м'язів;

міграційний приріст (скорочення) населення – різниця між кількістю прибулих на певну територію та кількістю вибулих за її межі;

міграційний рух населення – демографічний процес, що змінює чисельність і склад населення за рахунок його територіального переміщення;

місце проживання – житло, розташоване на території адміністративно-територіальної одиниці, в якому особа проживає постійно або тимчасово;

міське населення – населення, яке проживає у міських населених пунктах;

народження дитини (живонародження) – повне вигнання або витягнення продукту зачаття з організму матері незалежно від тривалості вагітності, який після такого відокремлення дихає або виявляє інші ознаки життя, а саме: серцебиття, пульсація пуповини або певні рухи скелетних м'язів незалежно від того, перерізана пуповина чи ні та чи відшарувалася плацента;

населені пункти, які є на території України, поділяють на міські та сільські. До міських населених пунктів належать міста та селища міського типу, до сільських – села і селища;

наявне населення – населення, яке на момент перепису перебуває на певній території, враховуючи тимчасово проживаючих (за умови їхньої відсутності у постійному місці проживання не більше ніж 12 місяців);

перепис населення – періодичне суцільне державне статистичне спостереження, що включає в себе збирання демографічних і соціально-економічних даних, які на встановлену дату характеризують чисельність і склад населення країни, а також оброблення, узагальнення, поширення та використання його результатів;

постійне населення – населення, яке постійно проживає на момент перепису на певній території, враховуючи тимчасово відсутніх, якщо їхня відсутність у місці постійного проживання не перевищувала 12 місяців;

прибуття/вибуття – реєстрація територіальними підрозділами Державної міграційної служби України кожного окремого випадку зміни місця проживання особи;

природний приріст (скорочення) населення – різниця між кількістю живонароджених та кількістю померлих;

природний рух населення – демографічний процес, що змінює чисельність і склад населення внаслідок народжуваності, смертності, шлюбності та розлучуваності;

розрахунок (оцінка) чисельності населення – наближене визначення чисельності населення на території країни або її частини без проведення перепису населення;

сільське населення – населення, яке проживає у сільських населених пунктах;

смерть – остаточне припинення всіх ознак життя по закінченні будь-якого часу після того, як відбулося живонародження;

тимчасово відсутні – особи, які постійно проживають у цьому населеному пункті, але на момент перепису населення перебувають за його межами (за умови, якщо термін їх відсутності не перевищує 12 місяців);

тимчасово проживаючі – особи, які на момент перепису населення перебувають на території певного населеного пункту, але постійно проживають в іншому населеному пункті (за умови відсутності у постійному місці проживання не більше ніж 12 місяців).

3. Джерела інформації для проведення розрахунків (оцінок)

Джерелами інформації для проведення розрахунків (оцінок) чисельності та складу населення є:

– **дані перепису населення:**

загальна чисельність наявного та постійного населення за адміністративно-територіальними одиницями;

розподіл постійного населення за роком народження та адміністративно-територіальними одиницями;

– **адміністративні дані щодо:**

природного руху населення (дані державної реєстрації актів цивільного стану):

форма № 97 "Звіт про державну реєстрацію актів цивільного стану" (місячна) (далі – форма № 97) та форма № 98 "Звіт про державну реєстрацію актів цивільного стану" (піврічна, річна) (далі – форма № 98), затверджені наказом Міністерства юстиції України від 24.01.2013 № 169/5;

актові записи про народження та смерть, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 10.11.2010 № 1025;

дані Державного реєстру актів цивільного стану громадян;

міграційного руху населення (дані щодо декларування/реєстрації місця проживання (зняття із задекларованого/зареєстрованого місця проживання):

адміністративні дані виконавчих органів сільської, селищної або міської ради щодо декларування/реєстрації місця проживання та зняття із задекларованого/зареєстрованого місця проживання осіб в Україні, які отримують територіальні органи Держстату відповідно до постанови

Кабінету Міністрів України від 07 лютого 2022 року № 265 "Деякі питання декларування і реєстрації місця проживання та ведення реєстрів територіальних громад";

– *інші наявні адміністративні дані щодо природного та міграційного рухів населення;*

– *нормативно-правові акти з питань адміністративно-територіального устрою України:*

постанови Верховної Ради України;
рішення обласних, міських рад.

Для розрахунків (оцінок) загальної чисельності та складу населення за статтю та віком з адміністративних джерел даних визначаються такі складові:

1. Кількість живонароджень.

Дані щодо кількості живонароджень щомісячно отримуються з форми № 97 (графа 4 "загальна кількість актових записів цивільного стану про народження" мінус графа 5 " у т. ч. мертвонароджених").

Дані щодо складених актових записів за січень–червень та січень–грудень зазначаються у формі № 98 (графа 3 "загальна кількість складених протягом півріччя (року) актових записів цивільного стану про народження" мінус графа 4" у т. ч. мертвонароджених").

Дані щодо кількості живонароджень, розподілених за статтю, відповідно до рекомендацій ООН, отримуються за даними актових записів цивільного стану.

2. Кількість смертей.

Дані щодо кількості смертей щомісячно отримуються із форми № 97 (графа 7 "загальна кількість актових записів цивільного стану про смерть") та за січень–червень і січень–грудень – з форми № 98 (графа 5 "загальна кількість складених протягом півріччя (року) актових записів цивільного стану про смерть").

Дані щодо кількості смертей, розподілених за роком народження та статтю померлого, відповідно до рекомендацій ООН, отримуються за даними актових записів цивільного стану.

Оскільки живонародження та смерть окремої особи можна зареєструвати в країні лише один раз, адміністративні дані щодо кількості зареєстрованих живонароджень і смертей відповідають кількості живонароджених та померлих осіб у країні.

3. Кількість прибулих/вибулих.

Адміністративні дані виконавчих органів сільської, селищної або міської ради щодо декларування/реєстрації місця проживання та зняття із задекларованого/зареєстрованого місця проживання осіб в Україні.

Адміністративні дані щодо міграційного руху населення визначають кількість подій прибуття/вибуття, а не кількість фізичних осіб, з якими ці події відбулись. Громадянам України, а також іноземцям та особам без громадянства, які на законних підставах перебувають в Україні, чинним законодавством гарантуються свобода пересування та вільний вибір місця проживання на її території. Порядком декларування та реєстрації місця проживання (перебування) не обмежено кількість можливих реєстрацій прибуття/вибуття особи, а визначення місця проживання є наміром мігранта, який може змінюватись. Проте для розрахунків (оцінок) чисельності населення кількість випадків щодо вибуття та прибуття умовно приймається рівним кількості прибулих та вибулих.

4. Розрізи показників чисельності населення, щодо яких проводяться розрахунки (оцінки)

Щомісячні розрахунки (оцінки) загальної чисельності наявного і постійного населення станом на 1 число місяця здійснюються:

- за типом місцевості:
 - все населення;
 - міське населення;
 - сільське населення.
- за адміністративно-територіальними одиницями:
 - Україна;
 - регіони;
 - міськради (міста) обласного значення;
 - райони.

Річні розрахунки (оцінки) загальної чисельності наявного і постійного населення станом на 1 січня здійснюються:

- за типом місцевості:
 - все населення;
 - міське населення;
 - сільське населення;
- за адміністративно-територіальними одиницями:
 - Україна;
 - регіони;
 - міськради обласного значення;
 - райони;
 - міста;
 - селища міського типу.

Річні розрахунки (оцінки) складу постійного населення за статтю та віком станом на 1 січня здійснюються:

- за віковими групами;
- за роком народження;
- за типом місцевості:
 - все населення;

- міське населення;
- сільське населення;
- за статтю:
 - обидві статі;
 - чоловіки;
 - жінки;
- за адміністративно-територіальними одиницями:
 - Україна;
 - регіони;
 - міськради (міста) обласного значення;
 - райони;
 - міста з чисельністю населення 100 тис. осіб і більше.

Розрахунки (оцінки) очікуваної загальної чисельності наявного населення станом на 1 січня здійснюються:

- за типом місцевості:
 - все населення;
 - міське населення;
 - сільське населення;
- за адміністративно-територіальними одиницями:
 - Україна;
 - регіони (за потреби).

5. Основні підходи та строки при проведенні розрахунків (оцінок)

Щомісячні та річні розрахунки (оцінки) чисельності населення проводяться на основі результатів останнього перепису населення. Чисельність населення є моментним показником, тобто дані отримуються на точний момент часу. Дані перепису населення отримуються на певну дату – *дата перепису населення (момент обліку населення)*.

З метою зручності проведення розрахунків результати переписів населення перераховуються від дати перепису населення до найближчого початку року, з урахуванням природного та міграційного приростів (скорочення) населення, – на 1 січня (наприклад, від 12 січня 1989 року на 1 січня 1989 року або від 5 грудня 2001 року на 1 січня 2002 року).

Усі наступні розрахунки (оцінки) в період між переписами здійснюються від 1 січня звітного року до 1 січня наступного року.

Підходи до розрахунку (оцінки) загальної чисельності населення є однаковими для категорій наявного і постійного населення, а також для всіх розрізів.

Основою розрахунку (оцінки) вікового складу населення є розподіл населення, а також кількості померлих, прибулих та вибулих за роком народження.

Річні розрахунки (оцінки) загальної чисельності населення станом на 1 січня виконуються три рази на рік:

- у грудні звітнього року проводиться оцінка очікуваної чисельності наявного населення країни та регіонів на 1 січня наступного року;
- у лютому – попередня оцінка загальної чисельності наявного та постійного населення за щомісячними річними даними;
- у квітні – остаточна оцінка загальної чисельності наявного та постійного населення за звітний рік.

Розрахунки (оцінки) складу постійного населення за статтю та віком виконуються один раз на рік після розробки річних даних з природного та міграційного рухів населення та отримання остаточної оцінки загальної чисельності постійного населення за адміністративно-територіальними одиницями – у червні місяці року, наступного за звітним роком.

6. Порядок урахування адміністративно-територіальних змін

Проведення розрахунків (оцінок) чисельності населення за адміністративно-територіальними одиницями та за типами поселень потребує врахування адміністративно-територіальних змін, які відбуваються упродовж звітнього року згідно з нормативно-правовими актами, що набули чинності, щодо:

- утворення і ліквідації регіонів, районів, районів у містах і сільрад, встановлення і зміни їх меж;
- віднесення населених пунктів до категорії міст і селищ міського типу, встановлення, змін меж і підпорядкованості населених пунктів.

Найменування і перейменування адміністративно-територіальних одиниць і населених пунктів, а також зміни меж адміністративно-територіальних одиниць без зміни чисельності населення не враховуються при проведенні розрахунків (оцінки) чисельності населення.

Обсяги змін чисельності населення внаслідок адміністративно-територіальних змін визначаються за даними останнього перепису населення, перерахованими від дати перепису населення до найближчого початку року з урахуванням природного та міграційного приростів (скорочення) населення за весь період до року розрахунку.

7. Розрахунки (оцінки) загальної чисельності населення

Розрахунки (оцінки) чисельності населення станом на 1 січня проводяться методом демографічного балансу, тобто:

$$N_{t+1} = N_t + B_t - D_t + I_t - E_t + \Delta N_t^{ATЗ}, \quad (7.1)$$

де N – чисельність населення;

B – кількість живонароджених (кількість живонароджень);

D – кількість померлих (кількість смертей);

I – кількість прибулих (кількість прибуттів);
 E – кількість вибулих (кількість вибуттів);
 t – звітний рік;
 Δ – приріст (скорочення);
 $ATЗ$ – адміністративно-територіальні зміни.

Щомісячні розрахунки загальної чисельності населення здійснюються на 1 число місяця, наступного за звітним періодом, за вищенаведеною формулою без урахування АТЗ.

Дані щодо природного та міграційного руху використовуються наростаючим підсумком за період з початку року.

8. Розрахунки (оцінки) складу постійного населення за статтю та віком

Розрахунки (оцінки) складу населення за віком базуються на методі пересування за віком. Пересування за віком – перехід осіб певного віку "x" до наступного віку "x+1", при цьому чисельність цих осіб відповідно зменшується внаслідок смертності та змінюється за рахунок міграції. У результаті проведеного на 1 січня наступного року пересування отримується чисельність населення за однорічними віковими групами, починаючи з вікової групи 1 рік.

Розрахунок однаково здійснюється для чоловіків та жінок за однорічними віковими групами від 0 до 99 років і для групи 100 років і старше. В основі розрахунку використовується просте балансове рівняння.

Назвемо $t+1$ рік, на 1 січня наступного за звітним роком. Для віку від 1 до 99 років рівняння виглядає так:

$$N(t-x)_{t+1} = N(t-x)_t - D(t-x)_t + I(t-x)_t - E(t-x)_t + \Delta N(t-x)_t^{ATЗ}, \quad (8.1)$$

де x – вік;

$t-x$ – рік народження для певної вікової групи населення.

Для отримання чисельності населення у віці 100 років і старше за вищенаведеною формулою необхідно розрахувати кількість осіб, що народились 100 років тому та 101 рік і більше, і потім їх підсумувати.

Для віку 0 років, тобто живонароджених у звітному році (t), рівняння (8.1) має такий вигляд:

$$N(0)_{t+1} = B_t - D(0)_t + I(0)_t - E(0)_t + \Delta N(0)_t^{ATЗ} \quad (8.2)$$

9. Розрахунки (оцінки) очікуваної чисельності населення на 1 січня наступного року

Розрахунки (оцінки) очікуваної чисельності населення визначаються на основі чисельності населення на 1 січня наступного року з урахуванням очікуваної величини природного та міграційного приростів (скорочення) населення. Органи державної статистики розраховують очікувану чисельність населення водночас із проведенням місячних оцінок чисельності населення за

певний інтервал місяців з використанням очікуваної величини приростів (скорочення) населення за місяці до кінця року.

Очікувана чисельність населення розраховується за формулою:

$$N'_{t+1} = N_t + B' - D' + \Delta M', \quad (9.1)$$

де N' – очікувана чисельність населення;

B' – очікувана кількість живонароджених (кількість живонароджень);

D' – очікувана кількість померлих (кількість смертей);

$\Delta M'$ – очікуване значення міграційного приросту (скорочення).

Очікувана кількість живонароджень за період після звітнього місяця до кінця звітнього року розраховується за формулою:

$$B' = B_t^Y + (B_t^Y : B_{t-1}^Y) \cdot B_{t-1}^{12-Y}, \quad (9.2)$$

де Y – період з початку року (дорівнює сумі місяців календарного року).

Очікувана кількість смертей за період після звітнього місяця до кінця звітнього року розраховується за формулою:

$$D' = D_t^Y + (D_t^Y : D_{t-1}^Y) \cdot D_{t-1}^{12-Y} \quad (9.3)$$

Очікувана величина міграційного приросту (скорочення) населення за період після звітнього місяця до кінця звітнього року розраховується за формулою:

$$\Delta M' = \Delta M_t^Y + \frac{\Delta M_t^Y}{Y_t} \cdot (12 - Y_t), \quad (9.4)$$

де ΔM – величина міграційного приросту (скорочення);

Y_t – період з початку звітнього року.

Очікувана чисельність населення розраховується по Україні в цілому. Часова відстань між кінцем звітнього періоду та початком наступного року має бути 1–2 місяці. Величину очікуваної чисельності населення рекомендується оприлюднювати у тисячах осіб.

Директор департаменту
статистики населення та регіональної
статистики Держстату

Г. М. Тимошенко

Список використаних джерел

1. Закон України "Про офіційну статистику" від 16 серпня 2022 року № 2524-IX.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2524-20#Text>
2. Закон України "Про державну реєстрацію актів цивільного стану" від 1 липня 2010 року № 2398-VI (ВВР, 2010, № 38, ст.509; зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс] – Режим доступу: URL:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2398-17> – Назва з титул. екрана.
3. Закон України "Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні" від 11.12.2003 № 1382-IV (ВВР, 2004, № 15, ст. 232 зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс] – Режим доступу: URL:<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1382-15> – Назва з титул. екрана.
4. Закон України "Про надання публічних (електронних публічних) послуг щодо декларування та реєстрації місця проживання в Україні" від 05 листопада 2021 року № 1871-IX.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1871-20#Text>
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 07 лютого 2022 року № 265 "Деякі питання декларування і реєстрації місця проживання та ведення реєстрів територіальних громад".
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265-2022-%D0%BF#Text>
6. Наказ Міністерства юстиції України від 24.01.2013 № 169/5 "Про затвердження форм звітності з питань державної реєстрації актів цивільного стану та Інструкції про ведення звітності відділами державної реєстрації актів цивільного стану" [Електронний ресурс] – Режим доступу:
URL: <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-form-zvitnosti-z-pitan-derzhavnoyi-reestr-doc131411.html> – Назва з титул. екрана.
7. Демографічна статистика – К.: Вища шк., Стеценко С. Г. 2005. – 415 с
8. Міжнародна статистична класифікація хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я; 10-й перегляд, том 2, 1992. – 184 с.
9. Принципи та рекомендації для системи статистичного обліку природного руху населення. 2–е переглянуте видання / Організація Об'єднаних Націй – Нью-Йорк, 2003 – 203 с.
10. Регламент Європарламенту та Ради ЄС № 1260/2013 від 20 листопада 2013 року "Про європейську демографічну статистику".

11. Регламент Комісії ЄС № 519/2010 від 16 червня 2010 року "Про схвалення програми збору статистичних даних та метаданих для перепису населення та житла, затверджених Регламентом Європарламенту та Ради ЄС № 763/2008".
12. Регламент Європарламенту та Ради ЄС № 862/2007 від 11 липня 2007 року "Щодо статистики міграції населення та міжнародного захисту, а також скасування Постанови (Європейського Економічного Співтовариства) № 311/76 зі збору статистичної інформації щодо іноземних працівників".
13. Рекомендації зі статистики міжнародної міграції. 1-е переглянуте видання / Організація Об'єднаних Націй, Нью-Йорк, 1998.
14. Статистика міжнародної міграції. Практичний посібник для країн Східної Європи і Центральної Азії / Організація Об'єднаних Націй, Нью-Йорк і Женева, 2011.
15. Статистика: Підручник / С. С. Герасименко та ін. – К: КНЕУ, 1998. – 468 с.